

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos aron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lpen.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos aron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Félix előtt.*

Nagyméltóságú Miniszterelnök Ur!

Kegyelmes Urunk!

Az Országos Református Lelkészegyesület képviselőjében jelentünk meg Nagyméltóságod előtt s az egyesület tagjainak nevében kérek néhány pillanatnyi meghallgattatást ez emlékirat átnyújtása alkalmából.

Ez az emlékirat kegyért nem esdekel, hanem őszinte, nyílt jogos és törvényen alapuló kérést tartalmaz azoknak anyagi helyzete jobbításáért, a kinnél jobb, hivebb, megbízhatóbb, lelke-
sebb, áldozatkészebb s önfeláldozóbb fiai nincsenek e magyar hazának.

Mert mi, református lelkipásztorok hozzá vagyunk növe a magyar földhöz, a magyar levegőhöz, a magyar vízhez; más hazát nem keresünk, de még csak nem is kívánunk, hiszen az ősök véréből megszentelt földnek minden röge, minden kicsi fűszála, bűbajos erővel hat reánk az imádásig szeretett haza területén, a hol a tornyainkból kicsendülő legkisebb harangszó is az Isten imádása mellett a haza szeretetére buzdít s ajkainkról más ige, mint az igaz hazaszeretet igéje sohasem hangzik.

Ezeknek a lelkieken — hála Istennek! — elég gazdagon megáldott, de anyagiakban még mindig mostohán ellátott református lelkipásztoroknak az érdekében szól ez az emlékirat, a mely törvényre támaszkodik, nemes lelkeket keres, jó szíveknek az ajtaján zörget.

Mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat: törvényismeretével s tiszteletével, nemes lelkével s jó szívével olvassa el ez Emlékiratot s kérésünknek teljesítésével koronázza meg eddigi államférfiúi sikereit. Ajánljuk magunkat és ügyünket jóindulatába.

Dr. Tüdős István.

* E beszéd kíséretében adta át az Orle. küldöttsége az egyesület emlékiratát a miniszterelnöknek.

A kath. autonómia.*

II.

Míg a nemzeti egyházzá való átalakulás folyamata nálunk is véghez nem megy és a kath. egyház magyar kath. egyházzá nem válik és tan tekintetében is bizonyos változások be nem következnek, ennek az autonómiának alig lesz valami belső tartalma. Legfeljebb az elfogadás és visszavetés joga a felső fokon, alsóbb rendű alkalmazottak választása és a vagyon kezelés.

A vagyon kezelés a községi, helyi autonómikus fokon a község területén lévő s a helyi egyház tulajdonát képező templom, kápolna, temető, parochialis épületek, lelkész, tanító stb. hasznélvezetében levő földek, általában minden ingó és ingatlan aktív és passzív vagyon átvételében, kezelésében határozódnék. Elv lenne az, hogy a javadalmak készpénz fizetést kapjanak, vagyoni dolgokkal ne törődjenek, egyedül szent hivataluk gondjaival foglalkozzanak. A vagyoni kezelést a hívők által beállított választmány teljesítené, e választmány képviselné a helyi egyházat a felsőbb egyházi hatóságokkal szemben.

Sokkal nehezebb volna a megyei és az országos autonómia körébe eső teendők meghatározása. Ez az egyházközségi vagyonkezelés felülbírálásából, adás-vételi, adóssági teher szerződéses elbírálásából állhatna még leginkább. De állhatna a megyés püspök és káptalan javadalmat képező, vagyonkezeléséből és igazgatásából is, melyre a plébániák által választott, a javadalmak és vallás és közoktatásügyi miniszter által kijelölt választmány küldetnék ki és hatalmaztatnék fel.

Az országos autonómia az érsekek javadalmát képező és a szerzetrendek birtokában lévő az egész országra kiterjedő alapítványok vagyon kezelését teljesítené és az alsóbb fokon keletkezett vagyoni vitás kérdéseket intézné. Tagjai a püspökök, az érsekek és a kormány által állíttatnának be.

Ebben a fogalmazásban nincs szó a vallás alap és a tanulmányi alap átadásáról. Nincs pedig azért, mert ezek már egyenesen az állam kezelésébe átvett javak, a melyeket az állam a maga létérdeke és hatalmi céljai szerint használ s a melyeket az államérdekek elárulása nélkül senkinek át nem adhat.

* Lásd az első közleményt a D. P. L. 46. sz.-ban.

Erről azért szónak sem szabadna esni. Az állam meggyengítésével semmi szervezet az állam területén nem létesíthető, legkevésbé olyan, a mely egy külföldi nagy hatalomtól függ. Ilyen pedig a kath. egyház. Egy Rómától teljesen független szervezet kezébe is csak akkor lehetne a vallás és tanulmányi alapot adni, ha annak kezelését az állam okszerűen nem teljesíthetné. Ugyde ennek éppen az ellenkezője áll és közönségesen elismert tény az, hogy azok a javak, a melyek az egyház kezén s a nagy egyházi javadalmak birtokában vannak, mind nemzetgazdaságilag a legrosszabbul kezeltetnek, mind politikailag az állam érdekei ellen használatnak. A papi vagyon, uratlan vagyon, rokonok marataléka, melynek megterhelését, kizsárolását maga a hasznélvező javadalmak is inkább előmozdítani, mint meggátolni törekszik. Ez az oka, hogy e rengeteg vagyon egyik részre sem hajt kellő jövedelmet, az ország közvagyonát pedig egyenesen megkárosítja s a forgalomtól milliókat von el. Még gonoszabb politikai és társadalmi tekintetben gyakorolt káros hatása. A nemzetiségi egyházak főpapjai kezén levő vagyon egy államellenes politikának képezi kiindulási pontját, de a magyar javadalmak kezén levő földbirtok is gátolja a nép gazdasági tevékenységét és utjában áll a magyarság birtokszerzési törekvéseinek.

Mindenképen eljött tehát annak ideje, hogy a vagyon kezelés azoktól, akik ahoz nem értenek s e javakat nem okszerűen kezelik s azokat az állam érdekei ellen használják — valahára kivétsenek. Erre a célra fog szolgálni legalkalmasabban a kath. autonómia.

A mi magyar uraink mint öröklött nagy javadalmak birtokosai, elég szakismerettel bírnak arra nézve, hogy a *mostani javadalmak kezén* lévő, alapjában uratlan vagyont okszerűen kezeljék s az egyház is sokat nyer vele, mert papjai a vagyonnal való vesződés helyett szent hivatásuk dolgaiban foglalatzkodhatnak. A nemzetiségi egyházak javai pedig szoros állami kezelésbe kerülnek.

A vallás és tanulmányi alapok pedig maradnak tovább is ott a hol vannak, az állam kezelése alatt. Vétkes és gonosz dolog volna e javakat a közvagyonból kiszakítani; elidegeníteni pedig valóságos hazaárulás és polgárháborúra való felhívás.

Ellenben a most rosszul kezelt s annyi bajt okozó oly sok nyilvános éstitkos megbotránkozásra okot adó vagyon kezelés alól a kath. egyház pap-

jait, főpapjait, szerzeteseit felmenteni, mind az egyház és javadalmak, mind a kath. világiak és az autonómia, mind az állam és a közjó érdekeinek megfelelő istenes dolog és régóta óhajtott nagy állalkozás és alkotás volna.

Ezre kell tehát törekedni. Ebben mindenkinek meggyezhetnek.

Dr. Ferenczy Gyula.

Templomok építésére tett alapítványok illeték-egyenérték mentessége.

F lap 44. és 46-iki számaiban „Van-e valami jelentősége a világi felsőbb bírósági elvi határozatnak?” cím alatt két kis közlemény jelent meg, az egyik dr. Tüdös István miskolci ref. lelkésztől, a másik pedig Benedek Sándor közigazgatási bírósági és a dunamelléki egyházkerület tanácsbírájától.

Dr. Tüdös István a közigazgatási bíróság azt az ítéletét teszi panaszos kritika tárgyává, mellyel a közigazgatási bíróság kimondotta, hogy a miskolci ref. egyház „avasi templomának építésére tett 200 k.-ás alapítványa után illeték-egyenértéket tartozik fizetni.”

Dr. Tüdös István azt az eljárását, hogy a közigazgatási bíróság ítéletét nyilvánosságra hozta csak helyeselni tudom, de azt az eljárását, hogy az ítélet meghozatalánál felekezeti indító okokat keres: — ellenszenvet akarva kelteni egyik legfőbb bíróságunk iránt, nem helyeslem.

Dr. Tüdös István érthető panaszos soraira Benedek Sándor egyik legkiválóbb közigazgatási bíránk válaszolt. Válaszának lényege: hogy

a) csak a döntvényekben foglalt elvi jelentőségű megállapodások azok, melyeket a közigazgatási bíróság követni köteles, a közlött számú határozat pedig nem az;

b) hogy a dr. Tüdös által közölt ítéletet nem a közigazgatási bíróság, hanem a régi pénzügyi közigazgatási bíróság hozta, melyet a közigazgatási bíróság követni nem tartozik.

c) hogy az 1868. évi XXIII. t.-c. 21. §-ában foglaltak — melyek szerint a tudományi, közoktatási és közjótékonyági célokra tett hagyományok és ajándékozások illetékmentesek — nem alkalmazhatók az egyházak és templomok javára tett hagyományokra és ajándékozásokra, „mert az egyházak és templomok vallási és felekezeti célokat szolgálnak.”

Eddig a tényállás. Most, mielőtt a felvetett kérdés elbírálásába bele mennénk, főleg a dr.

Tüdös István felekezeti színezetű soraira mint egy válaszolva idézem „a közigazgatási bíróság” cím alatt készülő munkámnak bevezető soraiból a következőket: „Ha a közigazgatási bíróságnak 10 éves működésére visszatekintünk, akkor jóleső érzéssel mondhatjuk, hogy a közigazgatási bíróság beváltotta a hozzáfűzött reményeket, mert eljárása, a közigazgatási perekben hozott ítéletei által biztosítja már most is a törvényeknek, rendeleteknek és hatósági intézkedéseknek pártatlan, minden egyoldaluságtól és elfogultságtól ment alkalmazását és végrehajtását, mi által az egyéni szabadságnak, sőt sok tekintetben féltékenyen őrzött alkotmányunknak is egyik erős biztositéka” stb.

Ez így van. Abból, hogy a bíróság eljárásában itt-ott a jogszabályok alkalmazásánál, — vannak következetlenségek, vannak ellentétes elvi jelentőségű ítéletei, még nem lehet és nem szabad egy nagy horderejű intézményt támadni, nem pedig különösen felekezeti elfogultsággal illetni.

Áttérve a kérdésre, mindenekelőtt kijelentem, hogy egészen ellenkező álláspontot foglalok el Benedek Sándor álláspontjával szemben, s épen azért foglalkozom a kérdéssel, mert reményem van arra, hogy sikerül eme sokakat érdeklő elvi kérdésben helyesebb, törvényesebb álláspontot létrehozni.

Az a) pontra tisztelettel megjegyzem, hogy igaz, miszerint az 1896. évi XXVI. t.-c. 21. §-a (s így azt hiszem, nyomdahiába a 24. §.) csakis „a döntvényekben foglalt elvi jelentőségű megállapodások követését teszi az illető osztály tanácsának kötelességévé, a Tüdös dr. által idézett 1464—1890. számú ítélet pedig nem döntvény; de az is igaz, hogy vannak a közigazgatási bíróságnak elvi jelentőségű ítéleteket is, nem döntvények, de amelyek ha nem is az egyes osztályoknak, de az egyes tanácsoknak fontosabb felmerülő kérdésekben elvi álláspontját kifejezésre hozzák, ilyen elvi jelentőségű ítélet a dr. Tüdös István által megnevezett ítélet is.

Az ilyen ítéleteket a közigazgatási bíróság a döntvényekkel együtt „A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának Döntvényei és elvi jelentőségű határozatai” címen összegyűjtve negyedévenként hozza nyilvánosságra. Azt hiszem a közigazgatási bíróság nem azért hozza nyilvánosságra ezeket az elvi jelentőségű ítéleteket, hogy azokat ne kövessék, azokra ne hivatkozhassanak, hanem azért, hogy a közigazgatási hatóságok valamint az érdekelt felek előre tud-

ják mintegy, hogy a közigazgatási bíróság hasonló ügyben minő álláspontra helyezkedik.

Áttérve a 2. pontra, igaz, hogy a dr. Tüdös István által hivatkozott, illetve megnevezett 1464—1890. szamu ítéletet az 1883. évi XLIII. t.-c.-kel szervezett pénzügyi közigazgatási bíróság hozta, de az is igaz, hogy ez a bíróság beolvadt az 1896. évi XXVI. t.-cikkel szervezett közigazgatási bíróságba s így nem hagyhatja figyelmen kívül a régi pénzügyi közigazgatási bíróságnak joggyakorlatát.

De ettől eltekintve, Benedek Sándor kiváló közigazgatási bírónk álláspontjából azt a következtetést lehet levonni, hogy ha a Tüdös dr. által felhozott elvi jelentőségű ítéletet az 1896. évi XXVI. t.-c. által szervezett közigazgatási bíróság hozta volna, akkor a bíróság követni tartoznék. Én is ezt vallom, vagy pedig, ha már hozott ítéletben kifejezésre jutott elvet megállónak nem tartja, akkor a közigazgatási bíróságnak élni kellett volna a többször hivatkozott 1896. évi XXVI. t.-c. 21. §-ában részére biztosított döntvényalkotási jogával, ha másért nem, legalább jogegység szempontjából.

A közigazgatási bíróság pedig már hozott a régi pénzügyi közigazgatási bíróság 1464—1890. sz. ítéletének teljesen megfelelő ítéletet és pedig 20628—1900. P. sz. ítélete az, mely a gyűjteményben 421. sz. alatt van felvéve és a következőleg szól:

„Templomok javítására, esetleg építésére és istenitisztelethez szükséges tárgyak beszerzésére rendelt alapítványok illetékegyenérték alá nem tartoznak.

20628—1900. P. sz. Határozat: A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad, panaszlót a tőle követelt illeték megfizetésének kötelezettsége alól felmenti és ennek az illetéknek leírását elrendeli.

Megokolás: A $\frac{2}{10}\%$ -al illeték alá vont 3386 forint 82 kr. úgy az egyház valamint a község előljáróságának, továbbá r-i püspöknek utólag beszerzett bizonyítványa szerint csupán arra a célra használható fel, hogy abból a templom belső berendezése, felszerelése beszereztessek, javittassék, továbbá a templomépület javittassék, esetleg templom épittessék és e tőke ezektől a rendelkezésektől el nem vonható. Ezt a tőkét, az 1881. évi XXVI. törvénycikk 24. §-ának d. e. pontjai alapján fel kellett menteni az illetékegyenérték alól, mert e szerint szentegyházak, imaházak istenitiszteletre szánt igóságai, nemkülönben az oktatási és kegyeleti, célokra rendelt s e céltól el nem vonható alapít-

ványok mentesek az illetékegyenérték alól, — az említett 3386 forint 82 krnyi tőke pedig a fentebb hivatkozott bizonyítványok szerint a templom javítására, esetleg építésére és istenitiszteleti tárgyak beszerzésére szolgál és így részben mint oktatási, részben mint kegyeleti céllal bíró, részben mint a templomot illető ingó mentes.

Az itt szószerint idézett bírósági ítéletből tehát minden kételyt kizárólag megállapíthatjuk, hogy ez a közigazgatási bíróság is magáévá tette a régi pénzügyi közigazgatási bíróság álláspontját; ezzel az ítélettel ellenkező elvi jelentőségű ítéletet nem sikerült találnom a hivatalos gyűjteményben. A Benedek Sándor által megnevezett s a hivatalos gyűjteményben meg nem jelent ítéletek pedig azt bizonyítják, hogy ugyanazon elvi kérdésben a bíróság más-más álláspontot foglal el. Ez már aztán nem helyes, miután az ilyen eljárás nem alkalmas arra, hogy a bíróság tekintélyét fentartsa és növelje. Sürgősen meg kell kezdeni az eljárást az iránt, hogy most már a közigazgatási bíróság döntvényben hozza kifejezésre a bíróság álláspontját.

Döntvény meghozatala előtt állván, most már felvehetjük azt a kérdést, hogy az előttünk fekvő ellentétes elvi jelentőségű ítéletek közül melyik áll közelebb az igazsághoz, melyik helyesebb, a törvénynek vagy a törvény szellemének melyik inkább megfelelőbb, hogy a templomok javítására vagy építésére rendelt alapítványok illetékegyenérték mentesek-e?

Az illetékegyenérték mentesség kérdésével „Pénzügyi Kódex I. című munkám 11. §-ában¹ teljesen kimerítően foglalkozom, miért is itt csak röviden a kérdésre szoritkozom. Az illetéki díj 95 tét. d. pontja vagy az 1881. évi XXVI. t.-c. 24. §-a sorolja fel az illetékegyenérték mentesség eseteit. Az 1881. évi XXVI. t.-c. 24. §-ának a. pontja, illetve az illetéki díj 95 tét. D. I. jegyzete szerint illetékegyenérték alól mentesek „mindazon ingatlanok, melyek a föld és házadónak alávetve nincsenek.”

Állandó házadómentességben részesülnek, az egyenes adótörvények és szabályok hivatalos összeállítása I. kötetének a házadóra vonatkozó első rész VII. fejezetének 74. — 103. §-ai értelmében:

a. istenitiszteletre szánt épületek, stb. stb.

Ugyancsak illetékegyenérték mentes az 1881. évi XXVI. t.-c. 24. §-ának d. illetve az

¹ dr. Szó Sándor: Pénzügyi Kódex I. 31. és köv. lap.

Illet. dijj 95. tét. D. 1. jegyzet d. pontja értelmében:

d. a szentegyházaknak és imaházaknak istenitiszteletre szánt ingóságai;

„é. az oktatási, jótékonyági és kegyeleti célokra rendelt alapítványok ingóságai s ily célokra fennálló intézetek és egyletek ingó javai, amennyiben az alapszabályok szerint ezen vagyon az említett céloktól el nem vonható.“

Az utóbbi é. pont alatt idézett sorokban kimondott illetékegyenérték mentességnek feltételei:

1-ször az, hogy az alapítványok, — mint a miskolci egyház esetében is van — ingók legyenek s hogy ezen ingó vagyonból álló alapítványok jövedelme vagy oktatási vagy jótékonyági, vagy kegyeleti célokra fordíttassanak. Az egészen közömbös, hogy vajjon a tett alapítványok közvetve vagy közvetlenül szolgálnak-e a jelzett célokra, miután az illetéki dijj. 95. tét. D. 1. jegyzet fentidézett é. pontja a közvetett és közvetlen cél közt elvi különbséget nem tesz.

2-szor, hogy ezen alapítványok jövedelmei fentnevezett — oktatási, jótékonyági és kegyeleti — céloktól elvonhatók ne legyenek.

Hogy mely alapítványok, illetve intézetek és egyletek sorozhatók az oktatási, jótékonyági és kegyeleti célokra rendelt alapítványok, illetve ily célra fennálló intézetek, egyletek alá, azokat itt taxative felsorolni nem lehet. Esetről-esetre kell vizsgálni az alapítványok valamint a fennálló intézetek célját, rendeltetését, feadatát: melyre nézve irányadóul szolgálhat alapítványoknál az alapító levél tartalma, fennálló intézeteknél és egyleteknél pedig az intézet illetve egylet célját, rendeltetését magában foglaló szabályzat. Ezen vizsgálódások, kutatások alapján mondhatjuk azt, hogy valamely alapítvány illetve fennálló intézet és egylet oktatási, jótékonyági és kegyeleti célra rendelt-e, illetve ily célokra fennálló intézetek és egyletek közé tartozik-e?

Hogy a templomépítésre tett alapítványok illetékegyenérték mentesek, szerintem nem lehet még vitás sem, nemcsak azért, mert nem lehet kétségbe vonni azt, hogy a templom közoktatási és kegyeleti célt szolgál és a törvény fentidézett é. pontja a felekezeti és vallási célt nem említi, mint a mentességet kizáró okot, hanem azért is, mert az 1881. évi XXVI. t.-c. 24. §. a. pontja illetve az Illet. dijj 95. tét. D. 1. jegyzete szerint „az istenitiszteletre szánt épületeket“ illetékegyenérték mentességben része-

síti s így fel sem tehető, hogy akkor, mikor a templomot a törvény mentesíti az illetékegyenérték fizetése alól a templomépítésre szolgáló alapítványokat pedig terhelni kívánta volna.

Hogy az egyház és templom oktatási célokat szolgáló intézmény, azt még eddig senki, maga Benedek Sándor sem vonja kétségbe. épen azért ezt most, bár még sok mással is indokolhatnám, tovább nem fejtegetem, hanem nyugodtan várom a közigazgatási bíróságnak az egyházakra kedvező és mindnyájunkra megnyugtató döntését.

Sárospatak, 1908. nov. hó 1.

dr. Szabó Sándor.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folytatás.)

Nem volna teljes tudósításunk a püspökavató ünnepségéről, ha az üdvözlő küldöttségek fogadtatásához vissza nem térnénk. Már megemlékeztünk mult számunkban az üdvözlő küldöttségek hosszú sorozatáról; itt meg kell említenünk, hogy a rendezőség csoportosításához nem kívánt minden küldöttség alkalmazkodni, hanem az egyes csoportrészeket külön-külön kívántak bemutatkozni új püspökünk előtt. Ennek természetes következménye az volt, hogy egy rakás üdvözlő beszéddel s arra adott válasszal többet hallottunk, mint számítottuk. Így történt aztán meg az, hogy a különben lélekemelő ünnepeltetés a végét érni nem akaró sorozattal három és fél órai időt vett igénybe. Bizony elég terhes feladat várt itt püspökünkre, aki különben emberül megállotta helyét. Három és fél órán át állva birta fogadni a küldöttségeket s azonfelül az üdvözlő szónoklatokra mélyen járó, tartalmas válaszokat adott, melyek meglepetésszerűen kötötték le a nagy közönség figyelmét s szüntelenül lelkes „éljen“-eket váltottak ki a jelenlevők ajkairól. Valóban sajnálnunk kell, hogy úgy a fényes üdvözlő beszédek, mint az azokra adott gyönyörű válaszok megörökítésére, idejében be nem rendezkedtünk. Így csak arról az általános örvendéssel benyomásról adhatunk számot, mely a legkellemesebben lepte meg a zsufolásig összegyűlt közönséget, úgy, hogy új püspökünk a felette nagy tudást igénylő első reprezentálásával azokat is szívéhez kapcsolta, tisztelői közé vonzotta, kiknek őt s fényes tehetségét eddig nem volt alkalmuk közelebbről ismerni.

A gyűlés második napján Görömbe Páter esperes indítványára elhatározták, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvébe felveszik az ünnepély leírását, a beszédeket külön

haladt — bár szenvedések, nélkülözések között — előbb és előbb a tudomány mezején.

És ember maradt mindig váratlan jött öröm nem esábitotta el, csapás, szenvedés, melyekben oly bő része volt, nem ejtette kétségbe, valóban élete a költő szavát visszhangozza előttünk: „Légy ember mindenütt, ha felelted a sors vad világra csattog, vagy jólét napja süt!”

A mit hirdetett, a mit tanított
„Ingatlan szeretet vezessen egyaránt
S egy célra észlel szívet, erőt és tudományt!
Mikep tart és mezeit sok szálat a zuboly,
Meg lesz erős szövet s mind bűn egymásba foly,
Dragat, becses, mindent, mit a világ teremt
S hűségédért kínál nézd mint értéktelent,
Es bár a sors kegyét dusan halmozza rád
Soha boldog ne légy, ha nem boldog hazád!”

annak egész életén keresztül hódolt, azt soha egy pillanatra sem tevesztette szem elől. — A szabadságharc legnagyobb csataiban, — Versectől Szolnokig. Isasszegtől Vacig — mint honvéd tizedes vett részt. Tizedes. Lephetett volna magasabra is a ranglépcsőn, de mikor a tizedesi csillagokat sem varratta fel soha: — hanem a zsebében hordta! Végig közhonvéd akart maradni. Az után eljött a szomorú vég. De ő jó és rossz napokban egyaránt hirdette a hazaszeretetet egy egész életén keresztül. Oh ő tudta azt igazán hirdetni! Hiszen nincs a magyar nemzet történetének olyan része, olyan pontja amely elotte a lehetőségig tiszta világításban ne állott volna. Elköltözött lelek! ha emlékezetembe idézem az együtt eltöltött kedves órákat, midőn halgattam mesés történelmi előadásaidat: régiokről, kik már nincsenek nagyokról, kik korszakot alkottak hazánk, egyházunk történetében, azokról, kik mindig legszentebb igazainkban tamadtak ellenünk, ha vissza emlékezem, még most is mondom:

„Beszédnek varázsa elragad
Mennyi igazság, nyugalom, kenet!
Ajkamon vész el az ellenvetés
Hol a bajnok, ki megvívjon veled?!
Magam gyönyör közt általengedem
Lelkednek, a mely fenten szállva jár,
Mikep nem is mozdítva szárnyait,
Magát a légre bizza a madár!”

* * *

Mint lelkész szintén nagy, kiváló volt,
Dicső, fenséges a lelkésznek hivatása
De nehéz, rendkívül nehéz. Hiszen, épen
Mint a költő, a lelkész és bányász
. . . hányszor kergeti

Mély föld alatt vakon a vak eret!
Bizvást elindul, hévvel követi
Az egyszer elvész, meddő szirt marad
Eléje: s ő áll e szirtnél merőbben,
Sápadva szintén, fagyos kedv s erőben!

De akit Istennek lelke ihletett s akiben a krisztusi szeretet munkás, az az elvesztett erőt újra megtalálja s a mélyből felhozza, megtisztítja, sugárzó palástba öltöztet, a megdobált ártatlanságot, sárral befecskendezeti erkölcsöt, porba tiport igazságot, a sokszor kigunyolt kinevetett, megvetett Krisztusi szeretetet:

Nagy István ilyen volt! Hü és igaz az utolsó lehelletig.

* * *

Mintha most is előttem állana az ősz pátriárka.
Mintha most is látnám jóságos tekintetét, mintha most is hallanám kenetteljes szavait.

Valamint a tölgynek rögös kérge s görcsös ágai századokról szólnak, holott ha föltekintünk lombjainak vitor zöldre csak tavaszra int s az agg fanak csak dus életerejet hirdeti; úgy ha a redős homlok alatt a szem lángoló tekintetét, ha az ősz fürtök után a magas, férfias temetet nézzük, meggyőződünk, hogy azoknak egyike előtt alunk, kiket az idő inkább megkeményített, mint megtört s kik a hosszú élet csatájában, mint zászlók a harc között, csak ekességeiktől fosztattak meg.”

E kepe a Nagy István kepe!

Rengteg csapáson, szenvedésen keresztül menve nem tört meg; lelekben maradt, aki volt elindulásakor; kiváló ember, igaz hazafi, példánykepeül szolgáló lelkész, mint a tiszta ég, akar egy darabjat, akar egész boltozatát lassuk, mint az összhang, ha távolról, vagy közelről halljuk; mint a napsugár, mely feny és meleget terjeszt mindenre, a mire hat; ilyen volt ő, tiszta, összhangzó, világos és meleg. Jellemének nem voltak fenyoldalai, egy egész volt az eszménykepe a becsületnek, férfiaságnak és jóságnak.”

* * *

Életrajzi adatai a következők:

Született Debrecenben 1829. Okt. 2-ikán. Közep és felsőbb iskoláit a debreceni ref. főiskolában vegezte mindvégig kitünő eredménnyel. Bölcsész, jogász és teologus 1847-től 1854-ig, kivéve az 1849. január 14-től aug. 25-ig való időt, a mely alatt, mint már említettem, honvéd volt. Az 1854/55. iskolai évben jurátus, majd nevelő a „Szilágyi“ intézetben, azonkívül helyettes tanár a főgimnásiumban. Tanította a latinnyelvet és történelmet. 1855/56-ban contrascriba, 1856/57-ben senior. Külföldi tanulmányutjáról már megemlékeztem 2 esztendeig volt oda. Mikor hazajött, segéd lelkész-

lett Debrecenben Révész Bálint mellett. 1864-ig maradt ott, alapos tudását, lelkiismeretes kötelességérzetét, páratlan szorgalmát sokáig emlegették debreceni ismerősei.

1864-ben hegyközszenimrei lelkész lett s itt szolgált haláig. — Hívták innen többfelé, de ő megszerette nagyon a hegyvölgyes vidéket, a szőlő koszoruzta frászt s nem mozdult sehova.

1867-ben nőül vette most már bánatos özvegyét. Lukács Annát, 41 évre terjedő boldog házasságuk alatt nyolc gyermekkel áldotta meg őket az Ur. De el is vehet. Ezek közül csak kettőt említünk meg, kikre még sokan emlékezhetnek ma is, a daliás Istvánt, akit alig 32 éves korában, mint b.-diószegi jegyzőt és a rendkívüli testi erővel megáldott Sándort, kit 25 éves korában, épen lelkészé történt megválasztásának napján ragadott el a kerlelhetetlen halál.

Munkáját, mely tudását csakhamar az egyházmegye is méltányolta. Kissebb, de megtisztelő hivatalok után tanácsbíró lett, mely állást viselt 1893-ig. Ekkor esperes lett. Mint esperes 1906-ig munkálkodott. Nem parancsoló vezér volt, hanem vezető szolgatárs. De mi is szerettük mindannyian szívből, igazán, 1906-ban megrendült egészségére való hivatkozással, lemondott állásáról. A lemondást el kellett fogadnunk. De a szeretet a melylyel iránta mindannyian viseltettünk, nem engedte, hogy egyszerűen menni hagyjuk tiszteletbeli esperesünkke választottuk. Am egyházmegyei gyűléseinken nem lattuk többé az ősz, öreg, kipróbált vezért. Csakhamar beteg lett s hosszú gyengélkedés után 1908 aug. 28-an hirtelen jobblétre szenderült, szerető hitvesének, egyetlen életben levő fiának, Istvánnak, az egész gyülekezetnek, az egész egyházmegyének nagy bánatára. Temetése aug. 30-an ment végbe óriási részvét mellett. Szolgáló lelkészek voltak nt. Marjay Péter esperes, Verness Istvan lelkész urak és e soroknak írója.

Meg kell még emlékeznem arról is, hiszen e nélkül hiányos volna amugy is rövid s gyöngye erővel megírt eletrajza, hogy szenvedélyes repiségbuvár volt. Gyönyörű régiség gyűjteményt teremtett meg s hagyott hatra, főként régi pénzekből. Könyvtára pedig egyházmegyénkben páratlan.

Tudásánál csak szíve volt nagyobb, senki semmit nem kérhetett tőle, a mit ha módjában volt meg ne adott, vagy mint a kezi ügyesség terén „ezermester“ meg ne tett volna.

Emlékezete bizonyára sokáig fent fog maradni, Hegyközszenimrén!

* * *

Meghalt, Elment. De jól van ez így. Hiszen mindnyájunkat lejár az élet.

És mintha hallanám, hogy te is megdicsőült lélek úgy szóltál az utolsó pillanatokban. Jól van ez így! Hiszen

Az én mezőmön nem értek kalászkok,
Az én aratásom egy marék virág, . . .

Szenvedéseimtől szabadulok meg. Nekem jobb ott, hol enyéim vannak, hol majd az itt máradtakkal ismét találkozom.

Ugy van: Találkozunk! Hiszen

„Nincsen halál, nem szól enyészet

A sir hideg göröngyiről,

Csak por, mit porrá lenni késztet,

Csak az alak, mit eltöröl.

Hatalmában az nincs egészen!”

Meghalt. Elment. . . Isten veled hát nemes lélek! Idvességet, csendes pihenést, enyhe nyugodalmat, zavartalan álmot!

De ugy-e nemes, megdicsőült lélek: nem bántunk mi meg téged azzal, ha te melletted az élőkről is megemlékezünk?! Hiszen csak ez évben is oly sokan szálltak sirba egyházmegyénk lelkészei közül, és vagy most vagy a közelmúltban vezérszerepet játszó lelkészek. Isten! atyáink Istene: tartsd meg nekünk a mi vezéreinket, a tapasztalt tanácsadókat, hogy vezetésük mellett munkálkoghassunk mi — ifjabb nemzedek — egyházmegyénk, egész magyar hazánk érdekében!

Kölyön, 1908. november 10-én.

Szentkirályi Károly

ref. lelkész.

Elnézést kérünk.

A zsinati alkotások két pozíciója a folyó évben került foganatosítás alá. Egyik a lelkészi nyugdíjintézet intézménye, másik az országos közalapi járulék ügyének átalakítása. Az előbbi a lelkészekre zudított súlyos terhet, az egyházakra pedig mindakettő. A lelkészek terhén — elismerés érette egyházi felsőbb hatóságunknak s abban a kezdeményező, ma már püspök Erőss Lajosnak s társainak, sőt első sorban főgondnokunknak — az egyházkerületi pénztár sokat könnyített. A belépési járulék első évi részletének 40%-át szétküldte az e kerületi pénztár az egyházmegyékre azokhoz a lelkészekhez, akiket az egyházmegye a lelkészi nyugdíjintézeti s özvegyárvai gyámintézeti pénzek kezelésével megbízott. A járulékoknak, tagsági díjaknak s kamatoknak be kellett volna folynia legkésőbb már november hó 1-ső napjára. A ki mégkésett vagy megkésett: az késedelmi kamat fizetésére van kötelezve. Érdekes volna látni, tudni, hogy vajjon a befizetések ma, november végén, hogyan állanak? Micsoda nehézségek merültek fel? Ebben az irányban a végrehajtó bizottság előadójától nyerhetnénk egy kis tájékoztatót. Sokat lehetne abból okulni. Amennyire más egyházmegyei kollégáimmal véletlenül érintkezhettem: arról értesültem, sőt a magam közvetlen tapasztalatomból is látom, hogy legnagyobb nehézséget a kamatok befizetése okozott, de ezenkívül sok a hátralék egyéb cimeken is. Bizony az egyházközségek is nehezen csepegtetik a

2%-os fentartói illetményt. Hiába, durum est omne insvetis onus; új a teher, a régít is nehezen bírják, hát az újat, mikor új jövedelmi forrás még eddig nem nyílt? A közalapi járulék új taxája is ezekkel emelte a hivek terhét. A gazdaember évi termése átalán véve silány volt. Az egyházi adók befizetése nagyon nehezen megy. A helyzetet az adócsökkentési segély folyósításának késedelme még súlyosabbá tette. A lelkész lehetetlen viszonyok közé jutott, midőn a fizetni valóért az egyházat sürgetik; az egyházi adó jó reménység fejében az új rendszer szerint vettetett ki, de a várva várt, bár a legtöbb helyen alább szállított segély kitaróan késedelmeskedik. A bajon még az interpelláció se könnyít, mert a tudakozódó kérdésekre válasz nem jön. Már pedig, ha bajba jutottunk, kátyuba rekedtünk: az is valami volna, ha valahogyan megtudhatnók, hogy mikor emelnek ki bennünket belőle? Mindennek a sok lamentációnak csak az a vége, hogy az év végéig legyen elnéző irántunk az a felsőbb intézőség, mely maga is adós a mi jogos követelésünk kiegyenlítésével. Az intézmények újak, a gépezet az első évi fordulást nehezen tudja megfutni; hol itt, hol ott szorosak a tengelyágak, hol itt, hol ott tágitani kell a csavarházan; a gépolaj tartályán (az adócsökkentési segély pénztárán) nagy lakatok vannak, késik az — — olajozás. Távol sem akarok senkinek sipot adni szájába, hogy a folyó év terhét az új évre hagyja, mert meg lesz ám annak is a maga terhe, csakugy, mint ennek. Sőt épen arra óhajtom buzdítani úgy lelkészársaimat, mint az egyházakat, hogy már csak igazadják ki valahogy azokat a járulékokat az év végéig. De ugyanakkor minden néven nevezhető végrehajtó bizottságokat s azoknak nagy érdemü előadóit arra kérem, hogy tekintsenek el attól a fixirozott szeptember elsői és november elsői terminusoktól, melyektől kezdődőleg ők késedelmi kamatokat szándékoznak felszámítani úgy a nyugdíjintézet, mint a közalapi járulékok után. Igen jó lesz, ha a tartozások december 31-ig feljutnak a Magyar Földhitelintézet pénztárához. A régi kisebb terhek nordozása idején is így, sőt „igyebben” volt. Vagy talán az adócsökkentési segélyek után az egyházközségek is késedelmi kamatokat fognak élvezni? . . . Mi, viszonzás reményében, elengedjük.

Perceptor.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Államsegély a rendkívüli szükségek enyhítésére.** Az egyházkerületi közgyűlés az alábbi államsegélyeket engedélyezte, egyenkint 40—40 koronával: 1. *Beregi egyházmegyében*: a n.-bégányi, barkaszói, sárosorosi, m.-jános, halabori, guti, kajdanói, rafajnaufalui, macsolai, nagybereg, lelkészeknek, a létai (Cs. K.), a cs. papi, (P. 1) és gergelyi (Sz. L.) tanítóknak. 2. *Bihari e. megyében*: a m. kakucsi, b.-szentmártoni, f. vásárhelyi lelkészeknek. 3. *A f.-szabolcsi e. megyében*: a bácsaranyosi, sényői, vajai, lelkészeknek, a nagybákai (L. Gy.) tanítónak. 4. *Máramarosugocsai e. megyében*: a t. terebesi, t. bökényi, esepi, f. ardói, péterfalvai, forgolányi, nevetlenfalui, t. ujhelyi,

halmi lelkészeknek; a t. bökényi (B. Zs.), tivadarfalvai (K. S.), akli (K. J.), forgolányi (N. G.), halmi (Sz. L.) tanítóknak. 5. *Nagybányai e. megyében*: szamoskőrödi, méhtelegi lelkészeknek és a szamoskőrödi tanítónak (K. J.) 6. *A nagykarolyi e. megyében*: a dobrai, hodászi, parasznyai, domahidai, kaplonyi, gebei, mérki, nyírmegyesi, csomaközi lelkészeknek; az olcsvaapáti (N. S.) és börvelyi (T. K.) tanítóknak. 7. *A szatmári e. megyében*: a darnói, ricsei, darai, borzovai, fülöpösdaróci, t. kőrödi, k. naményi, géberjéni, majtisi v. orosz, penyigei, komlódtótfalui, rápolti, fülöpösi lelkészeknek; a v. orosz (B. J.), kéréselyeni (E. G.), k. tótfalui (E. E.), a nábrádi (H. S.), a szamosdarai (N. E.) és jánkai (V. J.) tanítóknak. A beregi Nagyberegre, a bihari Nagyváradra, a f. szabolcsi Paszabra, a máramarosugocsai M. szigetere, a nagybányai Avasujvárosra, a nagykarolyi Nagyecsedre, a szatmári egyh. megyei pedig Szatmárra küldetett a pénztárnokok, illetve esperesekhez. A segélyezettek küldjék be ezekre a helyekre 14 filléres bélyeggel szabályszerűen felszerelt s 40 koronáról szóló nyugtáikat előre, amikor a segélyt részökre kiküldi az egyházmegyei kezeléséig.

— **Hírek a főiskolából.** A decemberi lelkészképeségi javító vizsgálatok f. é. dec. hó 17-én d. e. 9 órakor. — A debreceni ref. tanítóképzőintézetben a javító- és pótképesítő vizsgák a következő renddel tartatnak: jelentkezés: dec. hó 18. napja; írásbeli vizsgák: dec. hó 17. és 18. napjain; javítóvizsgák: dec. hó 18-án; szóbeli és gyakorlati vizsgák: dec. hó 19-én s esetleg 20-an. A vizsgadíja a 101—1908. évi egyházkerületi végzés szerint egész vizsgáért 20 K., részvizsgáért 10 K.; a juniusi vizsgáról átmaradt javítóké 12 K. — Pótló- és javító érettségi vizsgálatok kerületünk gymnasiumaira nézve f. é. december hó 19-én a békési főgymnasiumban fognak megtartatni.

— **A ref. segélyegylet** pénztárából a következő egyházközségek részére utalványozott a választmány javaslatára az egyh. ker. közgyűlés segélyt um.: Nyirábrány 100 k, Nyiracsád 150 k, Bilke 200 k, Beregsurány 200 k, Bulcsu 100 k, Csetfalva 100 k, Macsola 100 k, Munkács 150 k, Sárosorosi 100 k, Lele 100 k, Lugos 100 k, Orosháza 100 k, Resica 150 k, Temesvár 200 k, Fugyivásárhely 100 k, a hegyenlakók gondozásáért külön 100 k, H.-k.-kovácsai 100 k, Less 150 k, Nyüved 100 k, P.-Ujlak 100 k, Rév 150 k, Felső-alsó józsa 250 k, Apátkeresztur 150 k, Kétz 100 k, Kóly-nagykagy 100 k, Monuspetri 100 k, Szentjobb 100 k, Anarcs 100 k, Cserepeskenéz 100 k, Karász 100 k, Kékese 100 k, Kopócsapáti 100 k, Laskod 100 k, Lövő 100 k, Oros 100 k, Sényő 100 k, Tiszaigar 100 k, T.-inoka 100 k, Bucsa-telep 150 k, Dolha 100 k, Nagybocksó 100 k,

Nagytarna 100 k, Péterfalva 100 k, Tekeháza 100 k, Tiszaújhely 100 k, Tivadar 100 k, Turterebes 100 k, Nagykölcs 200 k, Csomaköz 100 k, Királydaróc 100 k, Kr.-Szentmiklós 150 k, Mérk 100 k, Nagydobos 100 k, Parasznya 100 k, Belényes 100 k, Belényes Vaskó gondozásáért 100 k, Csermő 100 k, Kisháza, Széplak, Magyarcséke 150 k, Magyarcséke előkönyörgő díjazására 100 k, Szintye 150 k, Borzova 100 k, Csécse 100 k, Dara 100 k, Darnó 100 k, Géberjén 100 k, Gyügye 100 k, Jánk 100 k, Kömörő 100 k, Rápolt 100 k, Ricse 100 k. A segélyösszegeket az egyházkerületi pénztári hivatal december hó első hetében küldi szét az esperesi, illetve egyházmegyei pénztári hivatalokhoz, hol a segélyezettek átvehetik az összeget.

— **A nagykárolyi egyházmegyéből.** (Levél a Szerkesztőhöz) Kedves Barátom, nagytiszteletű Szerk. ur! Éppen 2 hónapja, hogy egyházmegyénk őszi közgyűlését megtartottuk Mátészalkán, tehát oly sok idő telt el azóta, hogy az ott letárgyalt dolgoknak felelevenítése schablonszerű regisztrálása ma már nem hatna az olvasóra az újdonság és érdeklődés ingerével, sőt merő anarchonismus lenne. Mert hogy mi is megbotránkoztunk a pápai oktolon, a felekezeti békét s nyugalmat sértő, ezt feldulni alkalmas „ne temere“ decretum ellen, s annak illetékes helyen leendő visszavonását mi is kérelmezzük, talán mondani se kell . . . Hanem merült fel ott, ama gyűlésen egy olyan lélekemelő momentum, aminek elhallgatása, a nyilvánosság fóruma elé nem tárása, a szégyen és háladatlanúság bélyegét sütné egyházmegyénk homlokára. S ez az, hogy id. Veress Ferencz domahidai földbirtokos ur, eddig nemes tettének koszorujába, egy újabb babérlevelet illesztett azon ténye által, hogy „Templomépítési alapítvány“ címen 1000 (egyezer) kort. tett le s bizott az e. megye gondjaira, melynek évi kamatja ha tőke 2000 kor.-ra szaporodott, oly egyháznak adassék segélyül, mely egyházmegyénkben templomot épített. Nohát ehez nem kell commentár! Veress Ferencznek e tette magában hordja annak dicséretét . . . De mégis én, ki Veress Ferenczet s az ő minden jóért, szépért, az Istenországának építéséért mindenkor buzgólkodó lelkét egy negyedszázad óta ismerem, én, ki látam őt nagygyá felnőni arra a piedestálra, melyen őt vidékünkön mindenki ismeri s tiszteli, ő, aki hivatlanul s kéretlenül is sokszor kinyújtotta segítő karjait az Ur dicsőségének terjesz-

tése s országának építéséért, ha pedig kértek tőle: soha se rövidült meg és fáradt el, nem hanyatlott alá karja az adakozásban, hiszen az én egyháznak is 60 kort. adott, mikor orgonát készítettünk teplomunkba — lehetetlen, hogy e férfiú tisztelt személye s tette előtt meg ne hajtsam egyházmegyénk nevében a hála s elismerés zászlóját! Sok toronynak harangja hirdeti ércnyelvével, sok orgona bugásával az ő adakozásának jókedvét, sok urasztalának szószékének terítője — bár néma — de ékesen szóló bizonyítéka az ő nemes szivűségének, templomok székeinek, falainak helyrehozása, kicsinósítása beszél az ő tettekben megnyilatkozó valóságos buzgóságáról . . ., Elismerése e férfiúnak, ki pazar kézzel szórja s teszi le az Ur oltárára anyagi javait, bár vannak gyermekei, szivének szeretett kincsei, virágai is — hálát és köszönetet az ő jótévő s áldozatkész személyének! jól lehet ő erre se nem szorult, se nem az ily nyilvánosság előtt leendő közétételre számítva tette, amit tett, mert az ő nevét bevészte már a törfenet muzsája oda, hol ércnél maradandóbb — aere perennius — biztosítja őt az elfeledéstől . . . az enyészettől. Szerettem volna ezeket nyilvánosságra, de tovább már nem hallgathattam s késve is jól esett lelkennek a fenntebbiekben leróni a hála adóját egyh. megyénknek az ő személyében jótévője iránt, ki nek fény nevére“ adassék dicséret és tisztesség ad multos annos. Nyirmedgyes, 1908. Nov. 25. hived s barátod Tukacs Lajos ref. lelkész. e. m. tan. bíró.

— **Almák a püspök beiktatáson.** Eröss Lajos püspök beiktatására mindenfelől eljövének tisztességet tenni a hatalmas világi és a bölcs egyházi férfiak. Eljött azok között Máramaros megye és Szigetváros küldöttsége is, amint az meg is iratott — és azok között a máramarosi, megyei függetlenlégi párt elnöke a mi kedves Kovássy Ákos bátyánk, a szigeti nemes és szent egyháznak volt főgondnoka, a gyümölcs tenyésztésnek, a fa nemesítésnek apostola. Messze földön híres a szép kertje és messze földön keresettek az ő oltványai. Almáinak meg éppen nincsen párja, olyanok azok mint az üstökös évekbeli tokaji borok, még a vevők is csak protekcióval juthatnak azokhoz a gyönyörű Jónatán almákhoz, amelyek selyem papirba csomagolva még Vilmos császár asztalán is keresettek. Ezekből a szép almákból hozott 48 remek példányt a főtisztelendő püspök urnak a nagy 48-as magyar, a gyümölcsfák és hasznos madarak jó-

barátja, a kinek hódolata a püspökiktató napok legkedvesebb jelenete vala.

— **Protestáns estély.** A debreceni Református Hittanszaki Önképző Társulat nov. 22-én a főiskola dísztermében nagy és díszes közönség előtt nagyszerűen sikerült protestáns estélyt tartott. Az estélynek a következő műsora volt: 1. Doane W. H. Jézus ölében bizon. Ferfikarra: Maesai. Főiskolai enekkar. 2. Megnyitó, Sarközi Lajos főisk. szénior. 3. Beethoven: Sonate C. moll. Erdős Juliska. 4. Beszéd: dr. Ferenczy Gyula. 5. Énekek a próbaénekeskönyvből. Harmonium mellett Nagy Andras. 6. Santha Károly: Magyarország. Jelenet. Személyek: Evangélium — S. Szabó Emma. Hungária — Németh Károly th. Jóbarát — Nagy Ferencz th. Ellen-ség — Hajdu Árpád th. Tudomány — Tóth Lajos jh. Vakht — Bagdi Daniel th. 7. Beethoven: Gyászinduló. Főiskolai zenekar. 8. Szavalat. Masáth Ferencz th. 9. 179. dics. 10. v. Közének. A műsornak minden egyes számát nagy tetszéssel fogadta a közönség és sokaig tapsolta a szereplőket.

— **Magyar képes biblia.** Irtuk már, hogy megjelenik. Egy fővárosi könyvkereskedő most a következő hirdetést teszi közzé. „A Magyar Képes Biblia előszavát írta Kenessey Béla erdélyi püspök, legnagyobb elismerés mellett ajánlják: Kun Bertalan, Baltik Frigyes dr., Gyurácz Ferencz, Ferencz József püspök urak. Szerkesztette Tothfádu József marosvásárhelyi ref. lelkész. Megjelenik egy kötetben, 26 cm. magas és 18 cm. széles alakban, angol ízlésű, legfinomabb színnyomatu és gazdagon aranyozott díszkötésben. Tartalma: a teljes Szentírás, átdolgozva és az Apokrifusok. Dolci C., Dürer A., Leonardo da Vinci, Raffael és Rembrandt 10 színnyomatu képe, a keresztyén világ legnevezetesebb festőműves és szobrászati alkotásainak 1000-nél jóval több remek reprodukciója, mely között csakis ebben a magyar kiadásban, hazai művészekről származó művészeti remek (Munkácsytól, Zichytől stb.) is képviselve vannak. Közbeillesztett sok, vonatkozással bíró kép. Kellő számú megrendelés esetén tervbe van véve hogy ezen nagyjelentőségű munkához díjtalanul csatol-tatik egy nagy alakú Kálvin vagy Luther-kép, kivánság szerint. Ára 34 korona. Megrendelhető 4 korona be-küldés mellett s az összeg többi része a szállításkor utánvételzetik. A könyv utolsó íve is már sajtó alatt van. kérem tehát a rendelést mielőbb beküldeni, hogy megjelenés után azonnal expediállhassam. Kókai Lajos könyvkereskedése, Budapest, IV. Károly-utca.

— **A katonaság a nov. 17-i ünnepen.** Sokaknak feltűnt a katonaságnak tömeges és csaknem tüntető megjelenése a püspök beiktatás alkalmából uniformisok tarkították a fekete palást erdőt, mind törzs tiszték, akik a debre-

ceni térparancsnok gróf Marenzi tábornok vezetése alatt vonultak fel. A küldöttségek között is ott voltak és a banketten is ahol részökről két felköszöntő is hangzott. Egy kicsit a kifejezéseket keresve, de mégis formásan és katonásan és nagy helyesléssel fogadva. Az elsőt a tábornok mondta, a másolikat pedig Zedwitz ezredes, ki Galiciából egyenesen ez ünnepélyre jött le, mint főtiszteletű urnak régi ismerőse és tisztelője.

— **A katolikusok és a püspökiktatás.** A „Magyar Állam“ című ma már meglehetősen divatból kiment, de hazafias magyar katolikus lapban többször találkozunk Philippus név alatt bennünket közelről érdeklő közleményekkel. Nem ismerjük az álnevű író, de ismeretlenül is tiszteljük azért a tisztességes hangért, amelyen az ő világuk szempontjából és orthodoxus kath. világításban, de mégis bizonyos méltósággal és sokszor rokonszenvesen, a mi dolgainkat és a keresztyénség közös ügyeit tárgyalja. Így emlékezik meg a nov. 17-iki püspökbeiktatásról és a tudósítás keretében a nagyszámu tisztelő küldöttségekről s azoknak és mindeneknek megelégedésére adott jelentős püspöki válaszokról. Amit azonban a protestantizmusról e tudósítás kapcsában mond a jó Philippus, hogy a „protestantismusnak meg kell szünnie,“ hogy „protestantismus ma már ad hoc sincsen,“ hogy „a prof. intézmények, mint ilyenek megszűntek s az egységes állam speciális fuctióivá lettek“ az még ilyen jámbor ember szájában is valóságos káromlás és igaztalan beszéd. Nem szűnt meg a protestantizmus, sem mint egyház, sem mint elv. Mint egyháznak nagy mult áll mögötte s úgy szervezet, mint tan és élet tekintetében hivatása most is világtörténelmi fontossága. Mint elv meg volt már mielőtt egyházaink megalakultak volna és meg lesz akkor is, midőn nem lesznek tulajdoképen mai értelemben vett egyházak a földön. Mint hű egyház az Iráson épül, az Ur szavain, amelyekről csakugyan az mondatott amit Philippus is idéz: Ég és föld elmúlnak, de a beszédek, amelyeket én szólottam soha el nem múlnak. Az igazi protestantizmus sem.

— „Vasárnapi Ujság“ november 29-iki száma közli a valóságos belső titkos tanácsosi címet nyert három államtitkár arcképét, a Szépművészeti Múzeum legújabb gyarapodásait, a betléri medvevadászokat, a wesztpháliai bányaszerencsétlenséget, a kispest mellett épülő állami munkásházak, az albániai banda-mozgalmak képeit. Szépirodalmi olvasmányok. Mikszáth Kálmán regénye, Lévay József két új verse, Balla Ignác

novellája, Lemaitre regénye. Egyéb közlemények: emlékezés Hugo Károlyról, születésnapja századik évfordulójára, tárcacikk a hétről s a rendes hetirovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest IV., Egyetem-u. 4. szám. Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Tartalom-jegyzék: Félix előtt. Dr. Tüdös István. — A kath. autonómia. Dr. Ferenczy Gyula. — Templomok építésére tett alapítványok illeték-egyenérték mentessége. Dr. Szabó Sándor. — Egyházkerületi közgyűlés. — Gyász-rozát: Nagy István. — Elnézést kérünk. Perceptor. — Különfélék.

Felelős szerkesztő:
Dr. Ferenczy Gyula.

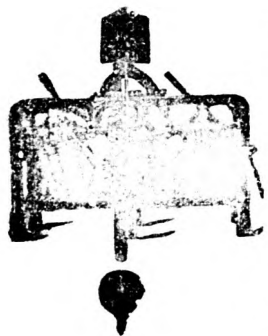
Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek:

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesz-szöt ne rendeljen addig, mig tolem árjegyzeket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Czim:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

Rendkívüli fontos újdonság!

Kiadásunkban megjelent a

Bibliai szemelvények könyve

4 táblázattal, 6 ábrával, 12 gyönyörű képpel és 5 színes térképpel.

A biblia ujonnan revidiált szövege alapján készítette

Murányi János,

péceli ref. lelkész.

A magyarországi ref. egyetemes konvent által 1000 koronával jutalmazott pályamű

Szó- és tárgymagyarázatokkal, rövid ismertetésekkel, táblázatokkal, ábrákkal, térképekkel és képekkel.

Ára csinos és erős fekete bőr vászonkötésben 3 kor.

Amagyarországi református egyetemes konvent 3472—1908. számú körlevélben elrendelte, „**Biblia Szemelvények Könyve**“ az 1908—9. isk. évi közpiskolai tankönyvjegyzékbe hogy fel-essék. azért kiváló súlyt helyez arra, föltétlenül szükségesnek tartja és elvárja, hogy e kitűvő-tankönyv az összes hazai gimnáziumokban, polgári fiu- és felsőbb leányiskolákban, reál- és ipanő iskolákban, továbbá tanító- és tanítónő-képezdékben a református vallásoktatásnál segédkönyvül-alkalmaztassék.“

Felhivjuk ezuttal b. figyelmét a szakkritika által osztatlan elismerésben részesített következő tan-
könyvekre .

Tankó Béla, A főbb vallások története és a keresztyén egyház története a reformációig, füzve	— — — — —	1 K 80 fill.
Tankó Béla, Egyháztörténeti olvasmányok.		
I. kötet. A reformációig	— — — — —	1 „ 80 „
II. kötet. A reformációtól kezdve	— — — — —	2 „ — „
III. kötet. A magyar reformáció	— — — — —	2 „ 40 „

E gyűjteménnyel a szerkesztő az egyháztörténelem tanulásához óhajtott segédkönyvet adni, mindenek előtt a **tanulóknak**, de az első tájékozódást kereső nagy közönségnek is kezébe.

Megjelentek és kaphatók :

Hegedüs és Sándor

Debrecenben.

prot. egyházirodalmi
könyvkiadóhivatalában

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizetnek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 250,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg 10% erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezesség jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:
Dr. Ferenczy Gyula,

elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gondonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárógató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák
medenczék és borkanecskék ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

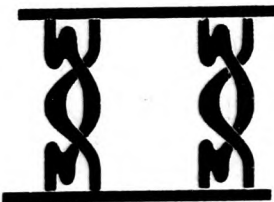
Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körút 29 sz.

Az ev. ref. egyházak szállítója,

Pontos kiszolgálás; jutányos árak!

Baktai EGRY FERENCZ

Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntette: Budapest Hódmezővásárhelyi Pécset és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra át-szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

gok, mint régi modorok. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 467 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piac-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

XX férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. XX

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az téli idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak** mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalom-mal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg-nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

LELKÉSZEGYESÜLET

Az Orsz. Ref. Lelkészek-Egyesület hivatalos közlönye.

Ára külön küldve évi 8 korona. A lelkészegyesületi tagok a tagdíj fejében kapják.

A junktim.

Benne van a levegőben s a status férfiak elejtett szavaiból kisejthető, hogy a protestáns egyházak három milliós államsegélyének s a vallás- tanulmány-alapok tulajdon jogával gazdagítandó római katolikus autonomiának törvénybe becikkelyezése között junktimot fognak felállítani. A mi ellen eleve föl kell emelnie a protestáns egyházaknak a tiltakozás szavát, mert a mi államsegélyünkre nézve valóban megbélyegző lenne az, ha becikkelyezésének ára, egy árulás lenne, árulás az állam tulajdon jogának szentsége ellen; árulás a viszonyosság és egyenlőség ama magasztos elve ellen, amit az 1848. évi XX. t.-c. parancsoló erővel kodifikált.

Jó lesz eleve felvértezni és fegyverezni magunkat a kínos küzdelemre, ami úgy látszik, hogy gyors egymásutánban különböző tárgyak felett meg-megújulva nyújtogotja felénk a keserű pohárt.

Az egyházak jogállásának eszménye mindenkor a „szabad egyház szabad államban“ marad. Az a jogi helyzet, melyben a vallás kinek-kinek a magán ügye; a vallási társulatok, egyházak magánjogi testületek, teljes és egyenlő szabadsággal, azok között a korlátok között, melyeket az állam saját létérdeke szempontjából a maga gyülekezési és egyesületi tételes jogában megszab s amelyek keretén belül az egyik egyház magánjogi jogosítását, a másik egyház hasonló és egyenlő jogosítása korlátozza. Ilyen jogi helyzet mellett van csupán szabad és nemes verseny a lelkiek terén; ilyen jogi helyzetben, az egyenlő jogi feltételek között vivható meg a hitelvi és erkölcsi tételek ama harca, melyből az igazság igazán a maga erejével bontakozik ki diadalmasan.

Ahol azonban az egyházak jogi helyzete közjogi vonatkozást nyer, ahol az állam az egyházakkal tételes jogi, szerves, intézményes kapcsolatot létesít, ott míg egyfelől az egyenlő feltételek kivihetősége illozoriussá lesz s a felekeze-

tek közötti harc a lelkiekről az anyagiakra es a politikai hatatomra terelődik, másfelől az állam is az egyházpolitikai felesleges és káros rázkódásoknak teszi ki magát s ezeknek tüzeiben emészti fel erkölcsi erejének javát.

A közjogi rendszer különböző fokozatokat fejlesztett ki a történelem folyamán az uralkodó államegyház intézményétől, a közjogi viszonyosság és egyenlőség helyzetéig. A mely viszonyosság és egyenlőség (legalább monarchikus államokban) teljesnek és tökéletesnek alig képzelhető el annál fogva, mert az uralkodó ház vallási minősége az állam-cselekmények külsőképén mindig fog feltüntetni olyan jelenségeket, amelyek az erkölcsi es jogi egyenlőttség tényleges állapotát bizonyítják és annál fogva is, mert az anyagi segélyezésnél a lélekszám nem az a tényező, amely az egyenlőséget és viszonyosságot minden időponton és az államnak tett szolgálatok minden vonatkozásában egyensúlyozni tudná.

Hazánkban az 1848-iki törvényhozás az alaptörvény méltóságára emelkedett XX-ik törvényekkel az egyházak közjogi minőségét kodifikálta és pedig a tökéletes erkölcsi, jogi és anyagi viszonyosság és egyenlőség elvi alapján. Dacára azonban hat hosszú évtized elmulásának a tökéletes viszonyosság és egyenlőség még mindig csak papíron van. Dacára a tökéletes viszonyosság és egyenlőség jogi helyzetének, a felekezeti viszony az uralkodó, államvallás tényleges állapotát mutatja. Megcáfolhatatlanul igazolja ezt a római katolikus egyház kiváltságolt közjogi helyzete, a római katolikus vallásnak közjogi állásokra minősítő, a római katolikus szertartásnak államcselekmények külsőségeire kötelező kizárólagossága, illetve kiváltsága, a római katolikus egyház által tervszerűen s egyházfőhatósági nyílt utasításra folytatott jogtalan hittérítés, a protestáns vallásoktatás gátolása, protestánsoknak róm. katolikus vallási cselekményekre kényszerítése róm. katolikus temetők felekezeti kizárólagossága, jogellenes megadóztatások; szolgálmányok-

nak idegen felekezetűeken követelése és közhatósági behajtása; a csak kötelességgel, de nem egyszersmind joggal is járó patronatus erőszakos fenntartása, római katolikus szerzetes tanítókra törvényben statuált kivételes állás, az eredeti szolgálatoktól megszabadult óriási egyházi vagyoni szabad rendelkezés szerinti birtoklása.

Az 1848. évi XX. t.-cikkben megállapított tökéletes viszonyosság és egyenlőség elvének azonnali teljes végrehajtásával szakított az alkotmányos korszak törvényhozása és a fokozatos végrehajtás kevesebb rázkódással járó kényelmesebb utját választotta. A fokozatosság politikájában az erkölcsi és jogi viszonyosság és egyenlőség megvalósításának célját alig érintve tisztán és egyedül az anyagi viszonyosság és egyenlőség megvalósítása felé tett lépéseket aként, hogy a felekezeti oktatás és kultusz szükségleteihez emelkedő összegeket adott az állampénztárból. Így vitte lassu lépésekkel a felekezeteket látszólag közelebb a római kath. egyház kiváltságolt anyagi helyzetéhez. Nem érintette azonban ezt a kiváltságolt anyagi helyzetéhez. Nem érintette azonban ezt a kiváltságolt helyzetet azzal a teljesen jogosult levonással, ami az állam által a történelem folyamán adományozott róm. kath. papi javakra eredetileg nehezülő hovádelmi, népszerűlési, törvénykezési köteles szolgálatok megszüntének természetes következménye lett volna, sőt úgy a közoktatás, mint a kultusz államsegélyezésénél a római katolikus egyház újabb részesedésének is helyt adott, mi által az egyenlőség felé irányzott lépést csakugyan látszólagossá, illozóriussá tette, nem is említve azt, hogy a protestáns egyházaknak a római katolikus oldalról előszeretettel hangoztatott önkormányzata az államsegélyezésekkel kapcsolatosan szintén lényeges csorbát szenvedett.

A kormány férfiák nyilatkozata szerint újabb fontos egyházpolitikai lépés előtt áll állami törvényhozásunk. A multak irányzatát s a tényleges állapotot tekintve aggódnunk kell az iránt, hogy vajjon a célzott egyházpolitikai alkotások közelebb hozzák-e a bevett vallásfelekezeteket az 1848. XX. t.-c.-ben lefektetett viszonyosság és egyenlőség jogi állapotához, avagy hagyják az arányt a régiben, vagy esetleg az aránytalanságot fogják-e növelni? A nyilvánosság elé kijutott hírek szerint kapcsolat szándékoltatik a protestáns egyházak három milliós államsegélyének s a vallás-tanulmány alapok tulajdonjogával tervezett katolikus autonómiának törvénybe cikelyezése között. Ez a lépés a fenntebb előre bo-

csátottak figyelembe vétele mellett nem jelentene mást, mint azt, hogy míg a protestáns egyházak anyagi helyzete, a római katolikus egyház gazdagságához viszonyítva egy rövidke lépést tenne a viszonyosság és egyenlőség felé, ugyanakkor a római katolikus egyház kiváltságolt helyzete progressiv emelkedéssel eljutna oda, ahol többé viszonyosság és egyenlőségről beszélni sem lehet.

Idáig a protestáns egyház régen teljes, most már csak részleges önkormányzati szabadsága volt az, a mi a római katolikus egyház kiváltságolt anyagi helyzetével szembe állítva ellenértéket képezett s a sovány szabadság és kövér szolgaság között ellensúlyozni tudott, de most, ha a hírek valóra válnak s a római katolikus egyház kiváltságolt anyagi helyzetéhez az önkormányzati szabadság teljessége is járulni fog, míg az 1848. XX. t.-cikkben parancsolólag lefektetett viszonyosság és egyenlőség elvén súlyos sebüttetik, másfelől a protestáns egyházak a legsértőbb alárendeltségbe sülyesztetnek alá Ezeket csak a mérleg helyes felállítása szempontjából hangsúlyozzuk, távol lévén tőlünk, még a gondolata is annak, mintha a római katolikus autonómia létrejöttét irigységgel vagy nehezteléssel fogadnánk, sőt nagy nemzeti érdeknek tartjuk, hogy az önkormányzat teljessége által nyerje meg végre a hazai római katolikus egyház is azt az önállóságot és erőt, amely a külső hatások elleni védekezésben az állami gyámködást feleslegessé teszi.

Az ellen a felfogás ellen azonban határozottan tiltakoznunk kell, amely a római kath. autonómiát a viszonyosság és egyenlőség mérlegébe aként dobja, hogy annak ellensülye a protestáns egyházaknak juttatott szerény három milliós dotáció, még inkább azon felfogás ellen, amely a vallás és tanulmányi alapok, mint a felekezeten kívüli állam mindenkor ellenörzése és felügyelete alá rendelt állami eredetü és természetü alapok tulajdonjogát is beleérti az autonómia teljességébe. Ha a mérleg egyik serpenyőjébe a bevett vallásfelekezetek tökéletesen egyenlő és viszonyos anyagi ellátását tesszük: így meg van az igazság. Minden más eljárás, lépés és fejlődés az 1848. évi XX. t.-c. parancsoló rendelkezésébe ütközik.

Mind addig tehát, míg az igazság mérlege nem állittatik elénk, a leghatározottabban tiltakoznunk minden junktimos elmélet ellen, ezt a most aktuális junktimot pedig, mint a viszonyosság és egyenlőség megsértésének kísérletét, mint a mely a protestáns egyházakat az állam tulaj-

donjoga elárulásában részesség vádjába keríteni alkalmas határozottan visszautasítjuk.

A római katolikus egyháznak az autonómiához joga van, engedje az állam ezt a jogot érvényesíteni, de ne használja fel arra, hogy ez által a többi felekezetek előtt sorompót zárjon jogos anyagi követeléseik útjában, ne használja fel a protestáns felekezetek számára juttatott morzsák megnagyítására s ne arra, hogy saját tulajdonának elvesztése által a felekezetek közötti egyenlőtlenséget még kiáltóbbá tegye.

Dr. Baltház Dezső.

Utazás a kongresszus körül.

II.

Ezután az elnöki jelentésekre került a sor. Ezek gyors egymásutánban járattak le.

Örömmel vettük tudomásul a „Magyar ref. tanítók országos egyesületének“ kész szívvvel felajánlott támogatását. Erre szükségünk is van. Hiszen a tömörülés terén elsőbbség volt nálunknál. Nemcsak. Hanem egyesületük ma is tömörebb mint a mienk. Ők nem éreznek akkora űrt egymás között, mint mi. Tanító: tanító. Nincsenek náluk rendek. S nálunk? Nálunk némi városi pap félvállról beszél a falusival. A nem kongruás lenézi a kongruást. Esperes, püspök s büröbeli szorosabban vett munkatársaik — tisztelet a kivételeknek — mintha csak nem is papok volnának, hanem valami dzsentrí vagy mágnásfélék csak úgy prűszkölnek, ha az ember nem hajbókol nekik! Pedig hát van az ugynevezett „közpapok“ vagy „gregáriusok“ között is nem egy a melyik különben állana meg a gáton, mint a hivalkodók. Az agya is, a szíve is, különb mint az övék.

Egyébként e téren van némi módosulás. Az eddigi megkülönböztetések hátraszorultával ujabban két rend kezd kialakulni. Az Orleisták és nem Orleisták rendje. Ez utóbbiak: a magasabb osztályt képviselik. Ők csak a hivalkodó hivatalosakkal meg a vagyonos osztály felsőbb rétegeivel paroláznak. Minket lenéznek mint holmi cucilistákat. Jól teszik. Így felverik lassankint bennünk is az alvó oroszlánt. S majd ha szakad a sor: embert állítunk a gátra. Őket majd elengedjük szabad lábra, hogy hajlamaik szerint pucoljanak keztyűt s vasaljanak gallért maguknak meg azon társaiknak, kik nem ismerik sem a szellem, sem a test verejtékezését.

Vagy tán nem így lesz? Nem! Mert mi nem gyűlöljük őket, hanem sajnáljuk. Sajnáljuk, hogy nem érzik velünk azt a közös veszedelmet, mely egyre inkább és inkább szakad a nyakunkra. Hogy nem látják azt a fojtogató kezet, mely mindenikünknek kiakarja szorítani testéből a lelket. Hogy gátat vetnek a magyar kálvinista papok összeforrása elibe.

Oh gondviselő Isten bocsásd szíveinkbe az egyetértés és szeretet angyalát. Hadd ismerjen Krisztus tanítványainak, a szíveinkben lakozó egymás szeretetéről. S tartsd össze egybenyújtott kezeinket tanítótársainkkal is mind az időknek végéig.

* * *

Éltesse az Isten azokat is kiknek üdvözlőtünk küldöttük. Mindenik ember a gáton. Csak-hogy vannak még törzskarunkban más izmos erők is. S kimondhatatlan javára szolgálna anyaszentegyházunknak, ha ilyen alkalmakkor az üdvözlőknek legalább 12-öt egy bokrétaiba kellene fogniok. Vajjon mikor lesz meg ez? A mikor nagyjaink valamennyien kiállanak a fórumra batran, mint ellenfeleink s megmondják fenntartás nélkül a mi szívükön fekszik! A mikor nem guerilla harcokat folytatunk, hanem az új idők új Bocskayja zászlója alatt egybe sereglünk s meg nem állunk mind a diadalomig! A mikor az új idők lelke áthatja az egész társadalmat s mindössze két-három főúr ha kimarad táborunkból és népünk mivelünk lesz mind, de mind egy szálig.

Nem ma lesz. De meg lehet holnap. Hisz nagy időket élünk. Csak egy az ellentéteket kiküszöbölő s a hasonlókat egybeönteni képes nagy elme kellene. Mikor minden forr, mindenki kapkod, csak egy kellene, ki biztos irányba induljon s utat nyisson a forrongó elementumoknak. Megváltoznék a társadalom képe egészen. A mindenütt összegyülemlett elégedetlenségek özönvize utat nyerne az ég és a tenger meg a föld mélye felé egyaránt. Feltűnnék a béke szelid szívárványa újra.

Feltűnt ez a kongresszuson is többször. Teljes zajtalanul tárgyaltuk pl. a pénztári számadást is. Ugyanígy ment keresztül a tisztújítás is. Hej pedig ez utóbbit kemény diónak tartották ellenégeink. Azt hitték beletörik a fogunk. Várva-várták, hogy kitörjön közöttünk a tülekedés. Ám: másképen végezte el az Ur. A csufolódók székeiben ülők megszégyenülnének. Győzött az egyetértés. És így lesz ezután is, mert lelkünk

mélyes-mélyén érezzük, hogy a választottak legnagyobb „közkatona“-i ügyünknek. Nincs mit irigyelni tőlük. Ide nem kellene szunnyadó nagybácsik se lőtávolságba húzódó vezérek. Az első „közkatona“: ez a vezérünk mindenha!

* * *

A béke szívárványának színei azonban a „Magyar Szó“-val szemben elfoglalandó álláspont tárgyalásakor meglehetősen összekeveredtek. Hiába szólott az elnöki csengettyű. Hiába szabdalta szóló is harsogó hangon a levegő eget. Mert az indulatok gerjedelmének 600 torokból való, bár enyhe megnyilatkozása is, elég volt arra, hogy úgy a csengő, mint a szónok szavait elnyelje a harsogó moraj. Hja: így volt ez mindig. Nehéz szembe uszni az árral. Pláne akkor, mikor az áradatnak medrét igaz indokok csakányai nyitják. Itt pedig igaz indokok működtek. Bizalom elnökünkkel szemben s egyesületünknek szerelmé.

De bár ez így van. Bár pszichologiailag teljesen indokolt volt a magatartás — kimondom: — még sem igen járta. Hisz elvégre meghallgathattuk volna, meg kellett volna hallgatnunk az ellenvéleményt is. Legelembibb követelménye ez a parlamentarizmusnak. S legszebb megnyilvánulása az öntudatos erőnek.

Az öntudatos erő nem vibrál, nem érzékenykedik, hanem épen akkor nyilvánul a mikor kell. Se előbb, se utóbb. Mily fenséges tü-nemény lett volna az, ha 600 meghallgatta volna egynek véleményét s azután 600-nak egyetlen dörgedelmes éljenzésével fogadta volna el határozati javaslatát. Levélzörrenés után öserdők rengetegének harsogása! Egy vízsepp esésére hömpölygő áradat zugása. Egy gyufa elpattanása: ágyu torkának eget-földet megrázó szava!

Ha most nem így történt, így legyen máskor. Igazolódjék be rajtunk itt is: „a jó pap holtig tanul.“

Csia Kálmán.

Métely.

Szomorú dolog, amire rá akarok mutatni. Nagyon szomorú. Megérdemli nemcsak azt, hogy rátekintsenek az olvasók, hanem azt is, megszívleljék. Különösen a kálvinista papok. Mert rájuk sokkal több kötelesség hárul az élet dolgaiból, mint másra. Azért; mert papok; mert az élet nemesítésére kötelezték el magukat. Amit pedig én most elmondok, az életből való, — s az életre szól. Abból az életből s arra az életre, amely

körülöttünk van, amelynek irányítója a lélek, a gondolat, a szív, amiket az ige erejével a papnak kellene irányítani s a királyi papság valóságánál fogva azoknak, akiknek adatott a lélek erejéből a szólásra, irányításra. Csakhogy meg van-e ez az irányítás? . . . Kemény kérdés ez. S nem felelhetünk rá büszkén. Erre csak az élet adhatja meg a választ, az pedig szomorú feleletet ad. Az a maga zürzavaros kavargásában, határozott cél nélküli forrongásában, valami iszonyatos vádat zsong folytonosan.

Ezt a vádat nekünk kálvinista papoknak meg kell hallanunk: mert nekünk is szól, — avagy inkább: különösen nekünk szól.

Valami nyomasztó lélek nélküliség van a magyar társadalom életében. A nép között is, az intelligencia soraiban is. Kétségbeejtően meg van metelyezve a lélek, a gondolkodás, — az élet. Lehetetlen ezt nem látni. S épen ezért, szinte kétségbeejtő, hogy nem akad, aki teljes erővel igyekeznék ezen betegség gyógyítására. S az a legszomorubb, hogy a felvilágosodás emberei is, szinte érzéketlenül néznek át ezen társadalmi baj felett. Pedig nagy a baj. Nincs a magyar társadalomnak, — s ezt most különösen az intelligenciára vonatkoztatom — önállósága, ítélőképessége, azt lehet mondani, semmi tekintetben.

A politikában ítélkezés nélkül, vagy felületes, könnyelmű ítélkezéssel megy ki-kialtott jelszavak után. Az irodalom terén — megeszi pástétom gyanánt akár a polyvát is, ha valamely ismert nevű egyen, vagy lap rámondja, hogy pástétom. A tudományban, a nélkül, hogy bele tekintene, rohan a nagy hang után. A társadalmi kérdések megítélésében az alacsony önérdek mellett, a különféle lapok szintén érdektől vezérelt irányítását követi, a nélkül, hogy a dolgok mélyére, vagy magassára csak meg is próbálna hatolni. A vallási kérdésekben meg az a hazug jelszó a vezető, hogy művelt ember ilyesmivel nem hozakodik elő.

Nincs egyénisége a magyar intelligencia tulajomó részének. Kétségbeejtően nincs. Az emberben pedig ez a legfőbb érték. Az „én.“ Maga az Úr Isten is különös hangsúllyal emeli ki, valahányszor az ő prófétái által szól; az Isten Fia is nyomatékkal mondja mindannyiszor: Én vagyok. Az Isten képére és hasonlatosságára teremtett embernél is különös értékkel bír mindig az „én.“ E nélkül az ember csak portéka, — ezzel erő egyenként is, tömegében is. Ugy látszik, mintha ellentet volna ezen állításban; mert hiszen, ha egy tömegben, — mondhatná valaki, — mindenki a maga „én“-jét akarja érvényesíteni, az ilyen tömeg csak gyengeséget mutathat s nem fejthet ki erőt. Csakhogy ez csak üres böleselkedés. A valóság azt mutatja, hogy Istennek, Krisztusnak azok a legerősebb bajnokai, követői egyenként is, együttesen is, akiknek erős egyéniségük van. Avagy, hogy más példát hozzak fel: — a hazaszeretnek, szabadságnak azok a törhetetlen hívei, a kiknek szilárd „én“-jük van. Az igazi emberi kiválóság aztán az, ha valakiben sokaknak az „én“-je, mintegy összpontosul, ha valaki mintegy kinő a tömegből egyesítvén magában ezerek vágyát, törekvését, reményét s az ezekért való oltásátságot, de úgy, hogy ez ne olyan legyen rajta, mint kölesönként ruha, hanem elválaszthatatlanul hozzátartozzék az egyéniségéhez. Ilyen nagyság volt pl. Kálvin, Kossuth.

A magyar társadalomnak ez az „én“-je hiányzik. Más gondolkozik helyette Istenről, hazáról, társadalom-

ról, az egész életről. Ezért gyenge, kuszált, hitvány a magyar társadalmi élet.

S ez az önállóságnélküliség hova tovább kiöl minden magasztosat. Lesülyeszt az irodalmat, tudományt s a reklámhajtást martalékául dobja. Nem az érték, hanem a reklám; esetleg egyik-másik ujság, avagy pajkoskodó nevesebb ember kikiáltása szerint intéződik el az irodalmi és tudományos művek sorsa. Meg a kiadók sokszor minden irodalmi s tudományos értéket semmibe sem vevő magán érdeke szerint. Úgy látszik, mintha nem az íróknak akadnának már kiadók (s itt a jelesebbekre gondolok), hanem a kiadók csinálnának írókat, tudósokat, költőket.) (Ami talán előbb kerül s többet jövedelmez). Mert hisz a nagy közönségnek úgy is mindegy; az úgy is azt fogadja el kiválónak, amit a reklám, vagy a megfizetett bírálat annak mond.

Lesülyeszt a társadalmi sokféle kérdés körüli érzést, gondolkodást, törekvést egész az inkvizicionális elfojtásig, a midőn a helyett, hogy az emberi fejlődés törvényei szerint itélne s cselekednék: — a kellemetlent egyszerűen veszélyesnek mondja ki, amit le kell törni, el kell fojtani. Üres önzésből az örök fejlődést, a tökéletesedést akarja megakasztani evolucionális útjában.

Lesülyeszt a politikát. Mert míg a világ előtt azzal szeretünk dicsekedni, hogy politikailag milyen érett nemzet vagyunk; — a valóság az, hogy a politikát nálunk jó részt a másoktól eltanult üres jelszavakon nyargaló szájhősök vezetik: Nem messzire kell példaért menni, hogy láthassuk, miszerint az egész magyar társadalmat (vajmi kevés kivétellel) hogyan lehet egy ilyen üres, hazug jelszóval az orránál fogva vezetni.

S legfőképpen lesülyeszt a vallásos érzést, a hitéletet. Mert ha valahol szükség van az egyéni önállóságra, ezen a téren legnagyobb szükség van. Nem annyira az elválasztó felekezetiességre értem ezt, hanem inkább az összekötő, egyetemes vallásos érzésre. Arra a kapcsolatra, mely az örök Isten s az örökkévalóságot kereső ember között van s amelynek főtétele a tökéletesség keresése, a felvilágosodás munkálása. S vajjon az önállóság nélküli, a könnyen ingatható, a bármiféle tudományok szele által könnyen hajlítható ember hogyan állhat a felvilágosodás, az egyetemes fejlődés igaz szolgálatában? S hogyan állhat meg rendületlenül az Isten ígéje s az Isten által lélekbe, szívbe írott, fejlődésre alkotott jogok mellett? Keserűen mutatja a valóság hogyan áll meg. Undorító példákat láthatunk, amidőn a vallásos érzést, amelynek Istenhez kellene emelni az embert, a hitvány politika szolgálatába kényszerítik. Máshol meg a vallásos érzés egyéni megnyilatkozását, különösen ha az valamelyik felekezet tanítása felé hajlik, azzal a hazug ítélettel némítják el, hogy művelt ember ilyesmivel nem hozakodik elő. Az e fajta ítélet, az ilyen önállóság nélküli gondolkodás, az ingatag „én”-nel bíró embertömeg sülyeszt le az életet — közönséges hazugsággá. Mert hisz a mostani egész társadalmi élet egész nagy hazugság.

Szomorú, sok tekintetben kétségbeejtő jelenségek ezek. Kétségbeejtő; mert megbénítják haladást munkáló lélek erejét; megakasztják a nemes, az igaz emberi fejlődést s nagyon sok esethen letörlik az ember homlokáról azt az ékességet, melyet az Isten a józan ész, a lélek nemességé s a szív keretében adott az ember-

nek. Kétségbeejtők azért is; mert úgy látszik, mintha megakasztás nélkül, féktelenül terjednének ezen jelenségek. Mintha valami láthatatlan kéz szünet nélkül szórná a mētelyt.

Ez a mētelyhintő maga az élet.

A természet is úgy van, hogy folytonosan szórja szanaszerte a sok giz-gaz, bögáncs magot. Ez ellen a föld urának az embernek szünet nélkül harcolnia kell, ha azt akarja, hogy tiszta gabona termése legyen. — Az élet is így van. Az is szünet nélkül hinti a mētelyt.

S e ellen a békét, boldogságot kereső, — fejlődést és a tökéletességig megvalósítani törekvő embernek s üresen küzdenie kell. A tusakodások között kell eljutnia a diadalomig. A tusához, a küzdelemhez pedig mindig a legalkalmasabb fegyverek kellenek, éppen úgy, mint a természetben a gaz irtásához. A legjobb fegyver ehhez a tusához, az előszó mellett, a betű, a sajtó. Ezt kell a lehető legnagyobb mértékben felkarolni. Sőt ujat kell alkotni.

Akármi nagy kiterjedésű a magyar ujságírás, van egy nagy hiányossága. Nincs olyan lap, mely az életet ölelné fel úgy, ahogyan körülöttünk folyik: — tudományával, irodalmával, vallási életével, politikájával, — összes társadalmi kérdéseivel. Nincs olyan lap, mely az emberről, — s az embernek szólna az Istenhez s az élethez való minden viszonyában.

Ilyen, — az egész életet felölelő társadalmi — folyóiratra pedig, ha csak azt nem akarjuk, hogy még silányabb legyen a magyar társadalmi élet, egetően, sürgősen nagy szükség van. A mētelyt, amit hint maga az élet is, de hintenek a felvilágosodás minden ellenségei is s hintenek a mindent csak önző érdekek szerint mérlegelő ezerek, — egy ilyen folyóirat segítségével lehet csak irtani.

Itt aztán azokon van első sorban az erkölcsi felelősség, az isteni elkötelezettség, akiknek több adatott az isteni szikrából: — tudósokon, írókon, költőkön. Én nem is tudom megérteni, hogy ők hogy nezhetik oly nyugodtan a felvilágosodást s minden emberi nemest kiölő mētely hinteset!?! Hogy járhatnak oly nyugodtan ilyen silány társadalmi életben? Avagy amaz isteni szikra is oly könnyen megtudja magát tagadni, vagy odadobni hitvány önző érdekeknek? Vagy annyira silánynak látják már a magyar társadalmat, mint amely nem volna képes megérteni s követni őket, ha ilyen nemes irányu harcot indítanak? . . .

De ott van a felelősség azokon is, akik maguk kötelezték el magukat a felvilágosodás terjesztésére. S ezek között első sorban a kálvinista papságon.

Én a kálvinizmust nem egy vallásfelekezetnek tartom, hanem a vallásfelekezetek felett álló világnézetnek. Megpecsételi ennek igazságát az a tény, hogy még a katolikus országok is ennek köszönhetik alkotmányukat; — s az az igazság, hogy a szabadságot védő demokratizmusnak ez a szülő és nevelő anyja; — s az a valóság, hogy még a legkatolikusabb ember is érzi, hogy rászorul — Istennek ingyen kegyelmére . . . Ezen nézet szerint, következképpen a kálvinista papságot is nem csupán egy felekezet papjainak nézem, hanem az egyetemes emberi fejlődés felekezetek felett álló bajnokainak. Ilyeneknek tekintvén, rájuk nehezdedve látom a társadalmi élet nemesedésének, — vagy romlásának felelősségét. S amelyik közülök nem érzi lelkében ezt a felelősséget, amelyik az élet forgataga elől a katedra védő falai közé vonul s nem küzd vagy nem

segít az igazért, nemesért, az élet nyílt terén harcolóknak: — az nem ismeri az életnek azt a Fejedelmét, aki nem vonult védő falak mögé, hanem az élet forgatagában hirdette az Istenről reá bízott örök igazságokat: — az életnek s örök életnek beszédét.

Nagy örömemre szolgált nekem az O. R. L. E. megalakulása. Nagy örömemre, mert addig azt hittem (s minden jel azt mutatta), hogy a kalvinista papság a legszethuzóbb része a magyar társadalomnak. Megnyilatkozott összetartására büszke vagyok (Igaz, hogy akadnak sokan, akik az összetartás ellen foglalnak állást, de ez nem mérvadó. Ilyen rész minden hasonló egyesülésnél van. Nem egyéb az, mint öndicséret tünete. Ez pedig, még ha volna is némi magyarázata, silány dolog.) — De ahogyan örülök ezen egyesülésnek, épen úgy, szegyenlenem ezt, ha csupán — a lassan dűlőre jutó — fizetésrendezés érdekében történt volna s annak beteljesülése után megszűnne, vagy sok más egyesülethez hasonlóan életnélküli valami lenne belőle. Az Isten szolgáit, a vallásos hit s az örök igazságokért való küzdes magaslatairól a földieket minden lelkieknél többre becsülő emberek sorába szállítaná s így meghazudtolná ige hirdetésüket ez a dolog. De nem hiszem, hogy ez megtörténhetne. En ezen egyesület úgy gondolom, hogy az élet minden nemes dolgaért való küzdes — s minden hitványsága ellen való harc hozta létre. Ezen az állásponton lévén, azt várom en a kalvinista papságtól — s mint annak összekötő szövetelől — a lelkészegyesülettől, hogy mint az egyetemes felvilágosodás bajnokai, tőlük telhetőleg mindent elkövetnek az életet átölelő s annak nemesítését szolgáló sajtó érdekében. S nemesak a nép számára indítandó krajcaros napi lap; nemesak az egyesület közlönyének fejlesztése körül teszik ezt; hanem a magyar intelligencia számára is, vagy maguk indítanak egy ilyen folyó iratot, — vagy ha esetleg erre hivatottak indítanak ilyen, teljes mértékben segítik s támogatják azt. Jogosan megköveteli ezt a kalvinista papságtól a felvilágosodás is, a haza is; — mert a múltban is, jelenben is mindkettőnek ez a papság volt, — s ennek a vezetése, irányítása mellett a kalvinistaság, — a leg-erősebb vedebastyaja. Pedig vigyaznunk, resen kell állanunk nagyon; mert hinti a mótelyt maga az élet is, — de hintik sok mások is. S ha ez a mótely a már ugyis nagyon megromlott magyar társadalomból, annak intelligenciájából kiöli az önállóságot, az „én” erejét; szomorú idők következnek akkor erre a házara s a benne élő magyarságra minden tekintetben.

Értse meg azért minden kalvinista pap, mire kötelezte el magát, — aztan előre; — mert mi vagyunk az élet savai, a világ világossága, az erjesztő kovász: vigyük szét a világosságot, az izesítő sót, az erjesztő kovászt a forrongó-kavargó életbe!

Nagy Vincze.

VEGYESEK.

— **Felhívás** a lelkésztestvérekhez. Már csak napok kérdése, hogy fizetés-rendezés ügyünk a képviselőház elé kerül. Idáig elég jó nyomon haladt s a küldöttség tisztelgésekor tett politikai nyilatkozatokból kitetszőleg jó reménnyel is néz a jövő elé. A garanciákban azonban nem szabad sohasem elbizakodni. A siker biztosítékai sohasem lehetnek elégséges számmal épen azért azoknak szaporítása mindenkinek kötelessége, a ki a célt akarja. Már egy ízben felkértük a lelkésztestvéreket, most ismételtén és nyomatékossabban felkérjük, hogy haladéktalanul irjanak mindnyájan kerületük országgyűlési képviselőjének. Fejtsék fel előttük röviden és nyomatékossan ügyünk igazságát s annak hathatós támogatására kérjék fel. Alig van lelkész, különösen a falusi lelképásztorok között, aki egy és más politikai eshetőséggel nyomatékot ne tudna adni kérésének. Fel kell használni a szívre, lélekre, érdekre való reá hatást. Nagy anomalia megszűntetéséről, nagy igazságtalanság kiküszöböléséről, nagy mulasztás pótlásáról, nagy adósság lefizetéséről, nagy sérelem orvoslásáról van szó. Ezért ki is kell fejtenünk minden erőt. Csak azt kérem még, hogy jelen felhívásomat ne méltóztassanak szellő fúvásának tekinteni, mely a fül mellett nyom nélkül elhalad, ne méltóztassanak a szokásos passivitás poros aktáihoz csatolni, hanem azonnal foganatosítani, mert, ha valaha közelben égett az Ukalegon háza, úgy most csakugyan ég. Az elnökség.

— **Jegyzőkönyv.** Felvétel az O. R. L. E. Budapesten 1908. nov. 12-én a Lónyai-utcai ref. főgymnasium dísztermében tartott sajtóbizottsági gyűlésről.

Jelen vannak: Baltazár Dezső dr., elnök, Tüdös István dr. és Kiss József alelnökök, Ferenczy Gyula dr., Marjay Péter, Márk Ferencz dr., Murányi János, Lábodi Nagy Lajos, Nagy Vincze, Pólya Lajos, Simon Ferencz, Szondy Géza, Urházy Lajos, Antal Gábor püspök, Kecs-keméthy Ferencz Veress Jenő bizottsági illetve értekezletli tagok.

Elnök az 1908. évi szeptemberi kongresszus megbízása folytán a „Lelkész Egyesület” c. hivatalos szakközlöny fejlesztésének ügyét, költségvetési tervvel együtt ismerteti és az ügy tárgyalására felhívja a résztvevőket.

Ezután széles mederben mozgó beható vita

indult meg, melynek eredményeképp a következő megállapodások hozattak.

1. A heti hivatalos szakközlönynek a „Lelkészi Egyesület“-nek fejlesztését nagyobb terjedelemben, az előterjesztett módon változatos tartalommal való szerkesztését szükségesnek tartja az értekezlet és a kongresszus által adott megbízás alapján az elnök szerkesztésében való megjelenését helyesli.

2. Olcsó politikai és vallásos hetilap létesítésével, szerkesztő alkalmazásával az elnököt megbizza.

3. Felkéri az Orsz. Vall. Egyenlőségi Szövetséget a krajcáros liberális politikai napilap kérdésének sürgős megoldására egyszersmind erkölcsi támogatását és a tagjai által való terjesztés munkáját felajánlja.

4. A népnaptár kiadását ez idő szerint nem tartja aktuálisnak, majd kellő időben foglalkozik vele.

5. Váradi Zsigmond dr. „A Szekularizáció“ c. művét a bekerülési áron (10 fillér) terjesztés végett felajánlta. Bizottságunk köszönettel veszi az ajánlatot és elnököt felkéri, hogy a művet a tagok között az egyházmegyei megbízottak útján terjessze.

Kelt mint fent. Dr. Baltazár Dezső elnök, Veress Jenő jegyző.

— **Felekezeti különbség nélkül.** Érdekes jelenség mindenesetre, hogy a kenyérkérdés milyen hatalmas tényező a különböző válaszfalak lerombolásának munkájában. Ime a felekezeti harc izzó korában is a leglermészetesebb ember megszólal és a formák felett versengő emberek jobbkeztét össze akarja hozni. Az ember lelkének szociális mélységei nem vezethetők félre, ez belőle a tanulság. De szóljon a bizonyosság levél:

„Főtisztelendő Esperes Ur!

Alulírott azon kérelemmel járultam Barsm. th.-ga elé, hogy törvényen alapuló jogánál fogva feliratban forduljon a kormányhoz az iránt, hogy a lelkészi jövedelmek küszöbön álló rendezésénél a törvényesü bevett vallásfelekezetek lelkészi állásainak jövedelme az állampénztár terhére, az eddigi 1600 k. helyett évi 2400 K.-ra egészítsék ki. Barsvármegye törvényhatósága 1908. IX. 24. tartott gyűlésén kimondotta, hogy ezen ügyben a Vk. kormányhoz feliratot intéz s felkéri az összes törvényhatóságokat a kérelemnek hasonló szellemű felirattal leendő támogatására. De ez nem elég, ha magunk is nem

mozgunk. Általános mozgalom indítása céljából kerületünk f. évi okt. 12-én Névelen tartott őszi rendes gyűlésén a következő határozatot hozta:

„Szóltassanak fel az ország összes esperesi kerületei arra, hogy Barsvármegye mozgalmát támogatva saját törvényhatóságukat hasonló kérelemmel keressék fel s igyekezzenek a barsi határozatnak megfelelőt hozatni, hogy az összes thatóságok támogassák ügyünket. Azután pedig az ország összes esperesi kerületeinek egy-egy kiküldöttjéből álló küldöttség jelenjen meg kellő időben a Vk. miniszter és az országgyűlés elnöke előtt, kérve a congruának évi 24000 K.-ban való megállapítását, illetőleg az állampénztár terhére való kiegészítését. A küldöttség fellépésének ideje az Alkotmányban kellő időben közzétételik.

Midőn erről Ft. Esperes urat értesitem, kérve az ügynek buzgó felkarolását, agyok Verebely, 1908. október hó. Kész szolgája Lulicsek Izidor esperes-plébánus.“

Ime az esperes plébánus ur ezt a levelet küldte az összes felekezeti kollégáknak, s nem fél, hogy egy esetleges találkozás és együttes tanácskozáson a hitelvek különbözősége összeütközik, sőt bizonyosra veszi, hogy a legtermészetesebb embert fogja majd felismerni egyik lelkipásztor a másikban és a ki megengedte szagatni a kalászatokat szombat napon és asztalt szerzett még az ige szomjuhozóinak is.

— **A protestáns árvaház jubileuma.** A protestáns országos árvaház a jövő esztendőben tölti be fennállásának ötvenedik évét. Ezt az évfordulót méltó módon fogja megünnepelni volt növendékeinek részvételével, akiknek soraiban vannak önálló iparosok és kereskedők, orvosok, ügyvédek, jegyzők, tanárok, tanítók, továbbá országos képviselők, tanítók stb. Az intézetet föntartó árvaegyesület tőke-vagyona különben ebben az évben is tetemesen gyarapodott alapítványok révén. Végredeletileg nagyobb alapítványokat tettek az egyesület javára: a Hutter család Hutter József emlékére 50 ezer koronát, Kochmaister Frigyes báró 40 ezer koronát, Stephany Lajos 10 ezer koronát, Sullay Aurélné 8 ezer koronát, László Mártonné 7000 koronát, Szana Tamás 6000 koronát, Hunfalvy Pálné 4000 koronát. Az árvaháznak most száz növendéke van, kik felerészben evangélikusok és felerészben reformátusok.

— **Magyar képes biblia.** Irtuk már, hogy megjelenik. Egy fővárosi könyvkereskedő most a következő hirdetést teszi közzé. „A Magyar Képes Biblia előszavát írta Kenessey Béla erdélyi püspök, legnagyobb elismerés mellett ajánlják: Kun Bertalan, Baltik Frigyes dr., Gyurátz Ferencz, Ferencz József püspök urak. Szerkesztette Tóthfalusy József marosvásárhelyi ref.

lelkész. Megjelenik egy kötetben, 26 cm. magas és 18 cm. széles alakban, angol ízlésű, legfinomabb színnyomatu és gazdagon aranyozott diszkötésben. Tartalma: a teljes Szentírás, átdolgozva és az Apokrifusok. Dolci C., Dürer A., Leonardo da Vinci, Raffael és Rembrandt 10 színnyomatu képe, a keresztyén világ legnevezetesebb festőműves és szobrászati alkotásainak 1000-nél jóval több remek reprodukciója, mely között csakis ebben a magyar kiadásban, hazai művészekről származó művészeti remek (Munkácsytól, Zichytől stb.) is képviselve vannak. Közbeillesztett sok, vonatkozással bíró kép. Kellő számú megrendelés esetén tervbe van véve hogy ezen nagyjelentőségű munkához díjtalanul csatolják egy nagy alaku Kalvin vagy Luther-kép, kivánság szerint. Ara 34 korona. Megrendelhető 4 korona be- küldés mellett s az összeg többi része a szállításkor utánveteleztetik. A könyv utolsó íve is már sajtó alatt van, kerem tehát a rendelést mielőbb beküldeni, hogy megjelenés után azonnal expedíálhassam. Kókai Lajos könyvkereskedése, Budapest, IV. Károly-utca.

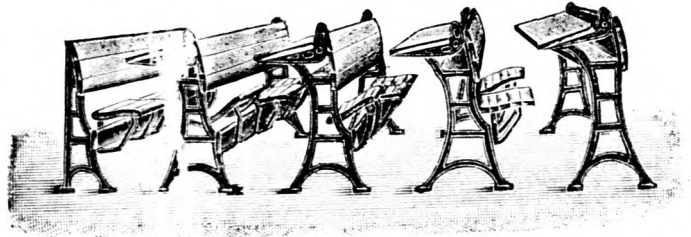
— **Kálvin János népszerű életrajza.** A református konvent a jövő esztendőre, a Kalvin János nagy reformátorunk születésének 400 éves fordulójára megíratta és kiadja a nagy reformátor életét és reformációját a nagy közönség számára népies alakban. A művet lapunk szerkesztője írta. Antal Gábor püspök most a mű megrendelésére hívja fel a magyar református közönséget. A két nyomtatott iv terjedelmű füzet, melyben Kalvin képén kívül még öt más külföldi és magyar reformátornak az arcképe is meglesz, nagyon jutányos árban, 20 fillérért kapható és rendelhető meg Komáromban a dunántúli ref. püspök hivatalában. A füzetet lapunk kiadója adja ki a konvent megbízásából és Debrecen városának, a kálvinista Rómának a nyomdája állítja elő. Felhívjuk reá olvasóink figyelmét! A mű már karácsonyra megjelenik. — Ugyancsak a konvent Kalvin teljes alaku képét kétféle formában is szándékozik kúton a közönség számára sokszorosítani, hogy ahhoz mindenki olesón hozzájuthasson és szobaja falán berámázva felfüggeszthesse. E nagy képek ára egyenként a postadíjjal együtt nem lesz több 40 fillérnél.

— **A katholicizmusért.** A kath. főpapok nagy áldozatokat hoznak vallásuk érdekében. Legközelebb óriási alapítványokkal ünnepelte meg Zichy Gyula gróf pecsi megye-püspök X. Pius pápa áldozópapságának ötven éves jubileumát. Egyrésztől százezer koronás alapítványt tett azzal a rendeltetéssel, hogy a pénzen középiskolai tanulók részére internátust létesítsenek. Azonkívül püspöknádasdi kastélyát, ennek melléképületeit és a hozzátartozó negyven holdnyi területet átengedte a zülles veszedelmének kitett gyermekek nevelésére. Zichy Gyula gróf püspöknek ez az adománya kétszázötvenezer korona értékét képvisel.

Faragó György (Debr. Protestans Lap) könyvnyomdája Debrecen.

FEIVEL LIPÓT UTÓDAI

Budapest, IX., Ipar-u. 4. sz.

Iskolapad, irodabutor, torna-
szerek gyártása.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és ízlésesen készít mindenféle
nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési ivatek,
Lakodalmi kártyákat Stb.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement
palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott
fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton-
és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.